

AUCTORITAS IN IUDICIUM

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA I UROCZYSTE ODNOWIENIE
DOKTORATÓW

LUBLIN, 21 PAŹDZIERNIKA 2015 R.

Dnia 21 października 2015 r. na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa połączona z uroczystym odnowieniem doktoratów ks. prof. dr. hab. Wojciecha Góralskiego oraz o. dr. Gabriela Bartoszewskiego OFM Cap.

Otwarcia konferencji dokonał ks. dr hab. Piotr Stanisław, prof. KUL, Dziekan Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Pierwszej części konferencji za tytułowanej „*Nauczanie prawa procesowego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim*”, przewodniczył ks. dr hab. Mirosław Sitarz, prof. KUL. Referaty wygłosili: dr hab. Marta Greszata-Telusiewicz, prof. KUL (referat pt. „*Początki nauczania kościelnego prawa procesowego w KUL*”), ks. dr Wojciech Witkowski (referat pt. „*Historia Kościelnego Prawa Procesowego KUL*”), ks. dr Grzegorz Bzdryk (referat pt. „*Pracownicy i absolwenci Wydziału Prawa Kanonicznego KUL w lubelskim sądownictwie kościelnym podczas okupacji niemieckiej*”). Dwa pierwsze wystąpienia dotyczyły przede wszystkim historii powstania oraz kierunków badań Katedry Prawa Procesowego KUL. Od samego bowiem początku istnienia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II funkcjonował Wydział Prawa Kanonicznego i Nauk Moralnych, który w późniejszych latach ulegał reorganizacji i zmieniał swoją nazwę. Jak zaznaczyli prelegenci, pomimo że początkowo formalnie nie funkcjonowała Katedra Prawa Procesowego, nauka prawa procesowego skupiona była wokół wybitnych postaci takich jak o. prof. Jan Roth, ks. prof. Teodor Bensch, czy ks. prof. Stanisław Płodzień. Dopiero 20 marca 1984 r., po powołaniu Sekcji Prawa Kanonicznego i dokonanej reorganizacji katedr, w miejsce dotychczasowej Trzeciej Katedry Tekstu Prawa Kanonicznego została utworzona Katedra Kościelnego Prawa Procesowego i Katedra Prawa Kanonizacyjnego. Trzeci prelegent przedstawił sylwetki

absolwentów i pracowników naukowych ówczesnego Wydziału Prawa Kanonicznego, pełniących funkcje w Sądzie Biskupim Lubelskim podczas okupacji niemieckiej. Ten trudny czas wojenny nie spowodował bowiem zaprzestania funkcjonowania Sądu, a wielu pracowników z tego okresu było związanych z Wydziałem Prawa Kanonicznego. Ks. G. Bzdyrak podkreślił, iż niektórzy z nich byli nie tylko wybitnymi znawcami prawa procesowego, ale także wybitnymi postaciami lubelskiego Kościoła.

Po części historycznej, przystąpiono do kolejnej - zatytułowanej „*Kościelne prawo procesowe w obliczu nowych wyzwań*”, której przewodniczył ks. dr hab. Krzysztof Mikołajczuk. W ramach tej sesji referaty wygłosili: ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski (referat pt. „*Walor dowodowy confessio simulantis w orzecznictwie Roty Rzymskiej*”), ks. abp dr hab. Andrzej Dziega (referat pt. „*Kryteria interpretacji przepisów kościelnego prawa procesowego*”), ks. prof. dr hab. Ryszard Sztymmler (referat pt. „*Procesy małżeńskie - stan aktualny i perspektywy*”), ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut (referat pt. „*Czy drugi wyrok w procesie małżeńskim jest konieczny?*”), ks. dr hab. Andrzej Pastwa (referat pt. „*Peritus peritorum czy iudex peritorum? Uwagi o pozycji sędziego w dialogu z biegłym (kan. 1095)*”), ks. dr hab. Wiesław Kraiński (referat pt. „*Uprawnienia Kościoła katolickiego w odniesieniu do małżeństw niekatolików*”).

Ks. W. Góralski przedstawił możliwości, jakie prawo przyznaje oświadczeniom małżonków w procesie o stwierdzenie nieważności małżeństwa. W przeciwieństwie bowiem do przepisów Instrukcji Kongregacji Sakramentów *Provida Mater Ecclesia* z 15 sierpnia 1936 r., oświadczenia stron mogą stanowić dowód na rzecz nieważności małżeństwa. Po omówienia generalnych kwestii dotyczących oceny dowodów, ks. W. Góralski dokonał szczegółowej analizy wyroków rotalnych w zakresie waloru dowodowego oświadczeń stron w procesie o nieważność małżeństwa z tytułu symulacji zgody małżeńskiej. Prelegent zwrócił również uwagę na *novum*, tj. iż *motu proprio* papieża Franciszka *Mitis Iudex Dominus Iesus* z 8 września 2015 r. stanowi, że w sprawach o nieważność małżeństwa zeznanie sądowe i oświadczenia stron, wsparte znacząco przez świadków co do ich wiarygodności, mogą mieć moc pełnego dowodu, którą winien ocenić sędzia, uwzględniając wszystkie wskazówki i poszlaki, chyba że istnieją elementy, które je pozbawiają mocy.

Ks. abp. A. Dziega w swoim wystąpieniu szczegółowo przedstawił kryteria i zasady interpretacji przepisów kościelnego prawa procesowego. Ponadto zwrócił uwagę na oczekiwania biskupów w stosunku do sądów kościelnych w zakresie stosowania nowego prawa.

Następnie ks. R. Sztymmler omówił przepisy regulujące postępowanie we wszystkich typach spraw małżeńskich, zaś w dalszej części do-

konał analizy reformy procesu dokonanej przez Papieża Franciszka. Na koniec sformułował uwagi o perspektywie rozwoju praktyki sądowej w sprawach małżeńskich.

Kolejny prelegent, ks. T. Rozkrut swoje rozważania skupił na istotnym problemie, (aczkolwiek dotyczącym już jedynie stanu prawnego sprzed 8 grudnia 2015 r.) będącym konsekwencją zasady mówiącej o konieczności dwóch wyroków pozytywnych, a więc uzyskaniu potwierdzonej wolności kanonicznej. Z jednej strony, w ocenie ks. T. Rozkruta zasada ta stoi na straży nierozzerwalności małżeństwa, zarówno w kontekście procesowym jak i doktrynalnym oraz duszpasterskim. Z punktu widzenia procesowego konieczność uzyskania dwóch zgodnych wyroków ma zapewnić przejrzystość i sprawiedliwość toczącego się procesu o nieważność małżeństwa.

Przedostatni referat tej części konferencji, wygłoszony przez ks. A. Pastwę poświęcony został niezwykle ważnej kwestii praktycznej, jaką jest postawa sędziego wobec biegłego powołanego w procesie i opracowanej przez niego opinii. Prelegent zwrócił uwagę na zasadę kodeksową, nakazującą sędziemu branie pod uwagę nie tylko wniosków biegłego, ale wszystkich okoliczności sprawy, jak również konieczność wskazania w wyroku jakimi argumentami kierował się sędzia przyjmując lub odrzucając opinię biegłego. Obowiązkiem sędziego jest dokładne przestudiowanie opinii, a nie bierne jej przyjmowanie. Ks. A. Pastwa dokonał analizy wyroków rotalnych wskazując, iż biegli nie mogą być uważani ani za sędziów, ani współsędziów czy *quasi*-sędziów, asesorów, ani też doradców czy pomocników albo konsultorów sędziów, ponieważ tworzą tylko rodzaj środka dowodowego, a mianowicie ekspertyzę, czyli relację biegłego: oficjalną czyli publiczną, jak też prywatną.

Ostatni referat, wygłoszony przez ks. W. Kraińskiego, poświęcony był uprawniom Kościoła katolickiego w stosunku do małżeństw niekatolików. Prelegent już na początku zaznaczył, że należy rozróżnić niekatolików nieochrzczonych od ochrzczonych. Kościół nie ma żadnej władzy (*potestas directa*) nad nieochrzczonymi, gdyż żadna społeczność nie ma władzy nad tymi, którzy do niej nie należą, lecz wykonuje ją w sposób pośredni (*potestas indirecta*), dla szeroko pojętego dobra duchowego. Racją fundamentalną uzasadniającą uprawnienie Kościoła jest prawo naturalne, które rozszerza kompetencję Kościoła na małżeństwa nieochrzczonych. Kościół zachowuje fundamentalną zasadę o obowiązywalności prawa naturalnego wszystkich ludzi, co podkreśla Kodeks Pio - Benedyktyński. W wystąpieniu zwrócono przede wszystkim uwagę na przywilej wiary, stosowany przez Kościół od samego początku jego istnienia. W odniesie-

niu do niekatolików ochrzczonych, ks. W. Kraiński podkreślił, że wzmocnieniem argumentacji o kompetencji Kościoła nad małżeństwem niekatolików ochrzczonych, którzy nie uznają sakramentalności małżeństwa, jest twierdzenie, że podstawą sakramentalności małżeństwa nie jest porządek jurydyczny i wykonywanie władzy wewnątrz wspólnoty Kościoła, lecz fakt, że Chrystus podniósł małżeństwo między ochrzczonymi do godności sakramentu.

Po zakończeniu prelekcji, przystąpiono do dyskusji, której moderatorem był ks. dr hab. Leszek Adamowicz oraz zamknięto i podsumowano obrady.

Następnie rozpoczęto uroczyste odnowienie doktoratów. Część tą poprowadził ks. prof. dr hab. Antoni Dębiński, Rektor KUL. Na mocy uchwały Senatu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II z dnia 6 lipca 2015 r., wydanej na wniosek Rady Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, w 50 rocznicę obrony doktoratu, odnowiono stopień ks. prof. dr hab. Wojciecha Mariana Konrada Góralskiego. Laudację wygłosił ks. dr hab. Krzysztof Burczak, prof. KUL. Podkreślono przede wszystkim wielkie zasługi ks. W. Góralskiego i jego wkład w naukę prawa małżeńskiego. Ks. W. Góralski został ogłoszony doktorem na posiedzeniu Rady Wydziału Prawa Kanonicznego w dniu 16 października 1965 r., na podstawie rozprawy „*Kapituła kolegiacka w Pułtusku (powstanie, organizacja prawna, działalność)*”. W swojej karierze naukowej zajmował się także badaniem historii prawa kanonicznego oraz prawem konkordatowym. Jest niekwestionowanym autorytetem w dziedzinie prawa małżeńskiego i rodzinnego. Jego zainteresowania naukowe skupione są w szczególności wokół zgody małżeńskiej i tytułów nieważności małżeństwa. Jest autorem licznych podręczników kanonicznego prawa małżeńskiego oraz publikacji dotyczących niezdolności do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich. W 1990 r. założył rocznik *Ius Matrimoniale*, którego jest redaktorem naczelnym. Oprócz działalności naukowej, bardzo angażuje się w życie diecezji płockiej. Jest konsultorem Trybunału Roty Rzymskiej.

Po wygłoszeniu laudacji i przedstawieniu dorobku naukowego, głos zabrał ks. W. Góralski. Wyraził dumę, iż mógł pogłębiać swoją wiedzę na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II, a także w późniejszym czasie dzielić się doświadczeniem ze studentami. Podzielił się swoimi zainteresowaniami naukowymi, podkreślając, jak ważną rolę w jego rozwoju naukowym odgrywali inni naukowcy, autorytety w dziedzinie prawa kanonicznego.

Następnie przystąpiono do odnowienia doktoratu o. dr. Gabriela Bartoszewskiego OFM Cap - zgodnie z uchwałą Senatu Katolickiego Uniwer-

sytetu Lubelskiego Jana Pawła II z dnia 6 lipca 2015 r., wydaną na wniosek Rady Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL. Laudację wygłosił ks. prof. dr hab. Henryk Misztal.

O. Jan Gabriel Bartoszewski uzyskał stopień doktora w dniu 23 listopada 1962 r. na podstawie rozprawy „*Powstanie i organizacja polskiej prowincji kapucynów w latach 1681-1784*”. Jego działalność duszpasterska oraz naukowa jest imponująca. Prowadził wykłady z prawa kanonicznego, czuwał nad prawidłową formacją nowicjuszy, a także angażował się w życie zakonu i prowincji. Był inicjatorem badań nad historią zakonów i ich charyzmatów. Autor wielu publikacji oraz tłumaczeń z języka łacińskiego. Jego pasją jest posługa w prowadzeniu spraw beatyfikacyjnych i kanonizacyjnych, gdzie występował jako wicepostulator zakonny lub postulator diecezjalny. W wielu trudnych sprawach beatyfikacyjnych był ekspertem i doradcą prawnym. Pracował również jako promotor sprawiedliwości i uczestniczył w procesach *super ratio*. Jubilat, podzielił się ze zgromadzonymi swoimi doświadczeniami pracy postulatora i wicepostulatora, a szczególnie przybliżył proces beatyfikacyjny kardynała Stefana Wyszyńskiego.

ks. Grzegorz Bzdyrak*

* Dr, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; g_bzdyrak@poczta.onet.pl